

Izbaje vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostori: 2657 S. Lawdala av.
Office of publication: 2657 So. Lawdala av.
Telephone: Lawdala 4635.

LETO—YEAR XIV. Chicago, Ill., petek, 26. avgusta (Aug. 26) 1921. STEV.—NUMBER 198.

RUSI DELAJO ZA ODVRNITEV LAKOTE.

IZDELUJEJO UMETNA NA MAKALISOA ZA ZEMLJISCA.

Na ta način upajo saj nekaj pridelati, da bodo imeli za prehranitev čez zimo.

London, Angl. — Zdjaj ni rusko ljudstvo tako zaspalo duševno in brezbržno, kot je bilo ob času zadnje suše in lakote pod carskim režimom v devetdeset letih. Prebivalci vasi v srednjem teritoriju ob Volgi se na delu, da napeljejo vodo na zemljišča. Grade male jezove in struge, da tako napeljejo vodo na polje, opustošeno od suše. Na ta način upajo pridelati saj nekaj poljskih pridelkov, da se prehranijo čez zimo.

Dokler je bil carski sistem v Rusiji, so obrekovali rusko kmečko ljudstvo, da je toplo, leno v mišljenju in da nima inicijative. Sedanje delo pokazuje ravno nasprotno.

Kako silno je zagospodarila suša in uničuje pridelke na polju, govore poročila iz Saratova, kjer sploh ni bilo dežja. Tukaj cenijo da bodo pridelali komaj štiri-deset funtov pridelka na akter. Tudi tukaj se ljudstvo pomaga in nabira želod.

Kolera, ki je bila stalni gost pod carskim režimom v Rusiji, potehuje. V armadi je bilo dva tisoč bolnikov.

Poročila iz Moskve govore, da ni res, da ljudstvo beži s farm, čeprav se v precejšnjem številu seli v Sibirijo.

Mnogi bataljoni rdeče armade so zaključili, da odstopijo dela svojega prilega živčnega odmerka za prehranitev sestradanega ljudstva, poleg bodo pa še dali enomesno plačo za prehranitev ljudstva.

Položaj z ozirom na kurivo je boljši. Iz Astrahana so poslali po Volgi 1,500,000 ton kurivnega olja. Železnice so prepeljale iz krajev, prizadetih od suše 50,000 oseb v Sibirijo, 40,000 oseb so pa prepeljali po Volgi proti jugu. Vlada je odprla 863 prehranitvenih postajališč.

Vlada je na delu in pojasnjuje kmečkemu ljudstvu s strokovnim podkomo, kako se je treba pripraviti proti suši. Če bi bila nekdanja carska vlada količičaj storila proti suši, bi letošnja suša ne bila hud udarec za kmečko ljudstvo. Iz Volge in drugih rek bi se lahko napeljala vodo v ogromne nabilnalnice, od kjer bi se porabila za umetno namakanje zemljišč. Carska vlada ni ničesar storila v tem pogledu in lahko se reče, da je učinek suše zaradi tega tako velik, ker se nekdanja carska vlada ni nikdar brigala za dobrobit kmečkega ljudstva.

Washington, D. C. — Ameriška pomožna uprava za Rusijo organizira usmiljenjske bataljone. Več sto oseb bo poslanih iz Združenih držav v Rusijo.

Bivše bolniške strelnice v vojnem času imajo prednost pri navčenju. Poleg dobrotvornih delavcev potrebuje Rusija izučene bolniške strelnice in zdravnike.

Zdravnike, bolniške strelnice in druge bodo odposlali iz New Yorka z ladjami, na katerih bo naložen živež, zdravila in druge potrebščine. Z akcijo se bodo pozurili, ker Hoover in predsednik Harding izjavljata, da se s pomožno akcijo mora takoj pričeti, ko ruska sovjetska vlada podpisje sporazum.

KOMISIJA ZA IZRAVNAVNO PANAMSKEGA SPORA IMENOVANA.

Washington, D. C. — Državni tajnik Hughes je imenoval komisijo, ki ima nalogo, da izravna spor med Panamo in Kostariko.

PROGA IZPOPLUTA, VLAK V POTOKU.

Dva mrtva, petdeset ranjenih. Grand Junction, Colo. — Osobnostni vlak št. 1. Rio Grande Western železnice je v Galu raz masta skočil v potok. Posledica nesreče je petdeset ranjenih in dva mrtva. Kot vzrok za nesrečo navajajo izpodplutko tirov po deževnih nalivih.

BRITANIJA OBCUTI KITAJSKI BOJKOT.

TA BOJKOT MOGOČE ODPRAVI POGODBO Z JAPONSKO.

Trgovci opozarjajo vlado na učinke njene politike na Daljnem vzhodu.

Washington, D. C. — Dasiravno prihajajo ponovna zatrdila iz Londona, da Anglija ne razveljavlja anglo-japonske pogodbe, dokler se nekaj drugega ravno tako dobroga ne dobi kot nadomestilo, govore v tukajšnjih dobro informiranih krogih, da se pripravljajo velika sprememba v Downingovi ulici z ozirom na politiko na Daljnem vzhodu na razbornoživni konferenci, ki prične tujak na dan sklenjenega premirja.

Močan argument za razveljavljanje pogodbe je naraščajoči bojkot britanskega blaga v Kitajski. Avtoritete, ki so dobro podučene o položaju in dogodkih na Daljnem vzhodu, pravijo da je kitajski bojkot proti britanskim interesom povzročil vzemirjenje med britanskimi kapitalističnimi in trgovskimi interesi.

Povdarja se, da sta dve veliki stavbinski deli izza prejšnjih let, med katerimi je zgrajen mosta prek reke Jangoe, bili oddani ameriškim podjetnikom, ker so osebno bolj priljubljeni kot Britje.

Pred nekaj tedni je krožila med britanskimi trgovci v Londonu petičija, ki opozarja Downingovo ulico na učinke velebritske mirovne politike in priporoča, da se nekaj podvzame, predno nastane taka škoda, da se ne bo dela več popraviti. Kot dokaz je bil naveden kitajski bojkot proti japonskemu blagu, ki je povzročil že dalekosežne učinke kot molče protest.

Razkritje kasselskih koncesij v Wantungu je ustvarilo novo vprašanje glede konzorcija, ki bo rešeno na razbornoživni konferenci. Ameriški uradniki izjavljajo, da kasselska koncesija, ki skraj monopolizira za Anglijo industrijske vire v temu kraju Kitaja, je kršenje predlogov konzorcija v Versaillesu.

Ako bo severno-kitajska vlada, ki je priznana od Združenih držav, priznala sporazum, ki ga je napravila provizorijena vlada, pove šele bodočnost. Japonski politični pritisk je velik, poleg pa še pritiska en milijon dolarjev v britskem zlatu na Peking.

Trgovski atašej Julian Arnold poroča iz Pekinga, da si Nemčija in Združene države pridobivajo vedno večji vpliv v Kitaju mirnim potom. Iz Amerike je bilo uvoženih veliko avtomobilov in bombah in za uvoz še narašča. Nemčija uvozuje anilinske barve po takih cenah, da ji ne more nobena država delati konkurence. Poleg izvoznice tudi strojno orodje.

VEREME.

Danes lepo vreme v Illionisu. Spremembe ne bo v temperaturi, lahki vzhodni vetrovi. Sončni vzhod ob 6:07 a. m., solnični zahod ob 7:35.

BRITANIJA IMA ZELO VELIKE ŽELJE.

KONTROLIRATI ŽELI SVE-TOVNO MORNARICO.

Predlagati hoče ligo narodov, da angleške in japonske ladije patrolirajo po oceanih.

Pariz, 25. avg. — Po izjavi iz krogov najvišjih avtoritet se predloži na zborovanju Lige narodov v jeseni predlog, ki bo izval splošno pozornost in razočaranje. Predlog se glasi, da se mornariška sila omeji samo na tri veselice: Veliko Britanijo, Japonsko in Združene države.

Obenem se bo predlagalo, da britska in japonska mornarica služita pod direktivo Lige narodov, "da vzdržujeta red po vsem svetu."

Samoposebi se razume, da je Japonska s takim odredjenjem popolnoma zadovoljna in da je vanj privolila. Omenili ne bodo prav nič, zakaj naj se vporabi ameriška mornarica, ker Združene države ne pripadajo k Ligi narodov. Posebno se povdarja, če zborovanje Lige narodov sprejme tak zaključek, tedaj je to velika premoč nad Združenimi državami. Ako bi na pr. v bodočnosti prišlo do spora med Združenimi državami in Veliko Britanijo, tedaj je treba Veliki Britaniji se obrniti za pomoč le na Ligo narodov.

Britski predlog se lahko smatra tudi za protipotezo proti washingtonskemu yetu napram preliminarni konferenci. Britanija pa misli s tako potezo podkrepiti upanje v ligo, obenem pa preprečiti naraščajoče zaupanje v združitev narodov, ki ga sugestira Hardingova administracija.

Nekateri mednarodni političarji pa pravijo, da bo Britanija škodila sama sebi, če pride s takim predlogom na dan, ker bo odprto pokazala, kakšni so njeni cilji. Zaradi tega nekateri krogi ne verjamejo, da Britanija pride s takimi željami na ligin zborovanje. To bi bilo preveč očitno pokazano da hoče zagospodariti s pomočjo Japonske vsemu svetu.

KONGRES JE ODŠEL NA POČITNICE.

Protipivna predloga je odromala na polico.

Washington, D. C. — Kongres je porinil Campbell-Willisovo predlogo na polico in je odšel na počitnice.

Ko o prohibicionisti videli, da je proti predlogi narasla silna opozicija, so opustili svojo taktiko za porinjenje predloge skozi kongres. Voditelji prohibicionistov so skušali speljati nasprotniki fanatične prohibicije na led na ta način, da se določi datum za glasovanje o predlogi, ko se kongres zopet snide k zasedanju v septembru.

Kongres ni sprejel te sugestije in manevriranje prohibicionistov je ponesrečilo.

Nobeden teh prohibicionistov, ki strastno zagovarjajo prohibicijo, ni vetal gor, dasiravno govore, da jim je dobrobit ameriškega ljudstva pri srcu, in predlagal, da se nekaj stori za brezposelne delavce, katerih bomo imeli kmalu šest milijonov.

LINČARJI NA MARSU.

Knoxville, Tenn. — Okoli šest sto linčarjev je na marsu, da po linčarsko obračunajo z zamorem Frank Martinom, ki je po nepotrjenih vesteh obtožen, da je napadel peko učiteljico, po imenu Jessie Parker. Linčarska drhal narašča, čim se bliža mestu.

Serif se je pripravil za sprejem drhal. Zaprigeel je posebej še sto deputijev, da odbije vsak napad na ječo in odvrne ponovitve dogodkov prejšnjega dne, pri katerih je bilo do šestdeset oseb ranjenih.

PREDSEDNIK JE V EMOTI ZA ZARADI ŽELEZNIŠKIH DOLGOV.

Tako pravi bivši železniški ravnatelj McAdoo.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je v "popolni zmoti" in je "bil zapeljan," če pravi kongresu, da je vlada "moralno in legalno obvezna" napraviti sklad za \$763,000,000 železniškega dolga. Tako sodi McAdoo, bivši železniški ravnatelj.

Senator Stanley je poskrbel, da je bila kritika bivšega železniškega ravnatelja McAdooja zanešana v senatni zapisnik, dasiravno ni odsek dovolil, da se McAdoo zabli o železniškem položaju.

ZA AMERIŠKEGA FARMARJA JE PRAVA KRIZA.

TEGOV ZA POLJSKE PRIDELKE NI, DOLGOVE JE PA TREBA PLAČATI BAN-KAM.

Bankirji zahtevajo denar, farmerji pa ne morejo prodati produktov za po nizki ceni.

Chicago, Ill. — Z dolgov obložen ameriški farmer se nahaja v položaju, kot človek, ki stoji ob robu globokega prepada, okoli njega pa divja požar. Od ene strani dobiva obvestila: Nikar ne pošlji pridelkov, kajti trg je demoraliziran. Od druge strani ga pa bankirji in trgovci tirjajo naj poravnava dolgove.

Ameriški farmer se ni nahajal v ameriški položaju kot zdaj od gospodarske krize v devetdeset letih. Na žitnih in živinskih trgih pada cena za njegove produkte, da je jo, izgleda pa nima, da kje drugje dobi denar, da poravnava svoj obresti svojih dolgov.

Vrednost goveje živine je padla za en dolar pri sto funtih žive teže v enem tednu. To je najnižja cena od leta 1916. Cena prašičem in drobnici tudi pada. Cena pšenice, določena za bodočnost, je izredno nizka. Koruza še ni imela tako nizke cene od leta 1918. Oves pa ni imel tako nizke cene od leta 1906. v septembru. Pričakovalo se je, da bo cena padla na trgu, ker je več kot pet milijonov delavcev brez dela in se je zaradi tega močno znižal konzum doma, toda nihče ni pričakoval, da bodo cene inko padale. In ker trgovci ne vedo, kako si naj pomagajo iz te zadrege, so se poslužili navadnega sredstva: zadržanja produktov od trgov. Pri zadržanju produktov je pa prizadet največ farmer, trgovec pa ne trpi, ker ne prihajajo produkti v tako veliki množini na trg, da bi padla cena tudi za konzumente. Tako vidimo, da farmerji skoraj nič ne prejmejo za svoje produkte, konzumentje pa morajo plačevati produkte po visokih cenah.

Kako hudo so prizadeti farmerji nam podaja najbolj jasno slika živinske cene.

Lani je prejel farmer za sto funtov žive teže goveje živine \$14.85, letos pa dobi samo \$8.75. Konzument pa še vedno plačuje meso po štiri ceni kot lani. V resnici pa prejme farmer še manj za govejo živino, ker te cene veljajo na sejmu, ko je živina privedena še pred klavnice.

Mesarska petorica izjavlja, da mesarji, ki sekajo na drobno, kajnejo profit. Mesarji, ki sekajo meso na drobno, se pa izgovarjajo na povikane obratne troške.

AVSTRILJSKI DRŽAVNI URADNIKI ZARTEVAJO POVIŠANJE PLAČE.

Dunaj. — Civilni uradniki zahtevajo, da se njim poviša letna plača, ker zaradi neznozne draginje ne morejo izhajati s sedanjo plačo. Ako se njih zahteva izpolni, se bičej poviša za 9 milijonov K na leto.

VELIKA ZRAČNA LADIJA JE PODRTINA.

AMERIČANI UBITI, EDEN JE SE ŽIV.

Ladija se je pri preizkuševalni vožnji prelomila na dvoje.

Hull, Anglija. — Zračne ladje ZR-2, ki so jo naročili Američani, ni več. Pri preizkuševalni vožnji je padla dol, se prelomila na dvoje in zdaj leži kot podrtina ob reki Humber. Moštvo je šlo do devet in štirideset mož. Od teh je živih samo pet, ki se nahajajo v bolnišnici. Zdravniki sodijo, da ohranijo samo tri pri življenju. Na ladiji je bilo sedemnajst Američanov, od katerih je ostal živ samo Norman Walker, ki je teko poškodovan, da dvomijo o njegovem okrevanju. Poleg Američanov je bilo na ladiji še sedem in dvajset Britov. Vse moštvo, ki so je udeležilo preizkuševalne vožnje, je pripadalo k ameriški in britaki mornarici.

Zračna ladija je bila dolga 695 čevljev in bila je na preizkuševalni vožnji, da se preizkusi, predno se Američani s njo križajo Atlantik. Ameriška mornarica bi zanjo plačala dva milijona dolarjev.

Nezgodje je videlo na tisoče ljudi. O nezgodji se vpostavlja razne teorije, toda pravi vzroki najbrž ostanejo za vedno misterij, ako niso znani kateremu ismed moštva, ki je ostal živ. Po neki teoriji so prelakušali krmilo. Ladija je imela napraviti oster ovinek, usenkral je pa ogrodje popustilo, eksplozija plina je pa dokončala žalostni dogodek.

Skozi več dni se je širila govorica, da je ogrodje ladije slabotno in da se bo vzdrišlo pritiska. Tej govorici ugovarjajo, češ da ni resnica.

Pred dvema tednoma pri preizkuševalni vožnji se je tudi vpognila neka vez, kar je povzročilo, da so križne vezi popustile. Takrat je zračna ladija vseeno dospela v hangar. Vpogibanje vezi je bilo opaziti večkrat, kadar je ladija dosegla gotovo mejo hitrosti. Te napake so bile baje odpravljene in nadomščeni so bile vezi z močnejšimi vezmi.

Kasneje so se slisali glasovi, da je konstrukcija ladije prelahka. Nekateri evropski inženirji so smatrali zračno ladijo ZR-2 za nevarno.

Na tisoče ljudi je videlo nezgodo. Videli so, kako je ladija padla dol, zavila v dim. Ko so ladijske podrtine zadele ob vodino gladino, s ogroze. Jasio je bilo, da se ne more nihče rešiti, ki je znotraj ladije. Majhne motorne ladje so takoj odplule na pomoč in pripeljale so na suho pet še živih oseb.

Nekateri očividci pravijo, da je ladija pričela sesedati in se lomiti, še predno je bilo slisati kakšno eksplozijo. Ladija je prelomljena na dvoje in med kosoma je eno-milijaka razdalja kot letita v reki. Razstrelba je bila silna. V mestu so popokale šipe in ljudstvo je prestrašeno tekalo po ulicah semintje, ker je mislilo, da zračna ladija pada na mesto.

Ko se je ladija prelomila na dvoje, so nekateri očividci opazili, da so se trije evropske poslužili aparata za skakanje iz zračnih višav. Padli so v vodo, kjer so jih rešili s čolni.

BRUTALEN FREDELAVEC JE OBSTRELIL STAVKOVNO STRAŽO.

Oklahoma City, Okla. — Owen Langseth, predelavec v neunijskem podjetju Smythe Printing kompanije je obstrelil Floyd H. Kirbyja, ko je bil na stavkovni straži. Kirby se zdaj nahaja v bolnišnici in okrova od strelne rane. Proti brutalnemu predelavcu je bila dvignjena obtožnica, organizacija tiskarskih podjetnikov je pa zanj položila poročstvo. Langseth priznava, da je oddal strel na Kirbyja.

CENA MLEKU V PRODAJI NA DEBELO PADE.

Kaj pa v prodaji na drobno? Chicago, Ill. — Cena mleku v prodaji na debelo se zniža v septembru. Zdjaj se plačuje sto funtov mleka po \$2.30, v septembru bodo pa farmarji prejimali za sto funtov mleka le \$1.50. Cena se zniža pri sto funtih za osemdeset centov.

Trgovci, ki raspečavajo mleko, molče, za koliko znižajo ceno mleka. Ako bodo morali konzumenti plačati več ko deset centov za kvort mleka, tedaj bo cena oderuska, kot je zdaj, ko morajo plačevati kvort mleka po štirinajst centov.

DOBRA POTEZA SOCIALISTIČNEGA KONGRESNIKA.

PREDLAGAL JE POL MILJARDE ZA OMEJITEV BREZPOSELNIŠTVA.

Kaj bo zbornica napravila s to resolucijo?

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Myer London je predložil kongresu resolucijo, o kateri se lahko reče, da je na mestu. V resoluciji predlaga, da se dovoli pol milijarde dolarjev za omejitve brezposelnosti. Resolucija določa, da se ta denar razdeli po delavskem tajniku Davisu med delavske zadruge, delavske unije in produktivne delavske zadruge, s katerim naj se pospešuje stambinstvo, kupijo ali najamejo tovarne, da se tako oživi produkcija.

Londonova resolucija je prava protipoteza proti zaključku kongresne zbornice, ki je sklenila, da se železnicam dovoli pol milijarde posojila.

"Ako so potrebni posebni zakoni v dobro par tisoč železniških delničarjev," je rekel Myer London, "tedaj so potrebni še drugi zakoni, da pomagamo 5,735,000 delavcem, ki so brez njih krivde brez dela?"

Kaj stori kongresna zbornica? Ali bo dovolila to vsoto za omejitve brezposelnosti? Kongres je odšel na počitnice!

Dodaj se ni še noben dnevnik oglašil, ki je jokal, v kakšni potrebi se nahajajo železniški magna'je, in apeliral na kongresnike, da naj glasujejo za resolucijo.

Delavec, ne pozabite, da imamo drugo leto zopet kongresno volitvo. Marsikateri kongresnik bo stopil pred vas, ki ni ganil s mesinom, da bi bila sprejeta Londonova resolucija, in vam govoril, koliko je storil dobrega za delavstvo. Da, delavec! Takrat se spomnite njegovega dela in plačajte ga na voliču po zaslugah, ki si jih je pridobil za delavstvo.

STRANKI PRIGANJAČI SE PREJEMAJO PLAČILO.

Washington, D. C. — Senator Pat Harrison iz Missisipija izjavlja, da zvezi plovnih odbor, ki je stal ameriško ljudstvo še nekaj sto milijonov, porablja svoj sklad za "razdelitev republikanske politične patronaže."

Harrison je objavil dolgo listo politično aktivnih republikancev, katere je nastavlil predsednik La-sker v službah, ki nosijo od pet do pet in dvajset tisoč dolarjev plače na leto.

Jos. H. Gaynor, bivši kongresnik in Zpadne Virginije prejemnik na leto \$9,500 plače, da izdela ali modifikira mornarske postaje za kongresne odseke. Bivši senator Sutherland, ki je služil v zadnji Hardingovi kampanji kot svetovalec, prejema pet tisoč dolarjev na leto, da daje nasvete, kjer so nasveti potrebni. Bivši Sutherlandov pravni drug ima bolj stalno delo in prejema tudi pet tisoč dolarjev na leto.

Senator Harrison pravi, da so bile te službe oddane, da se zadostni političnim obveznostim.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 za tri mesece, in za inostranstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima štiti s listom:

"PROSVETA"

2887-59 So. Lavndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$5.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (Aug. 31-31) poleg valoga imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam ne ostavi list.

Zakaj je bilo ustanovljeno industrijalno sodišče v Kansasu.

Ko sta bila Howat in Dorchy, predsednik štirinajstega distrikta rudarske organizacije v Kansasu, obsojena, da sta s pozivom rudarjev na stavko v zadevi slovenskega rudarja Mišmaša, prelomila industrijalni zakon, je obsodba med ljudstvom, posebno pa med rudarji povzročila tak vihar, da je čutil potrebo predsednik industrijskega sodišča H. L. Huggins, podati izjavo, v kateri skuša opravičiti obstoj industrijskega sodišča.

Kdor čita pazno njegovo izjavo, spozna takoj, da ni naklonjena delavstvu. Pogledati je le treba, kaj Huggins pravi o sedanji pogodbi med rudarji in premogovniškimi podjetniki, in jasno je, da Huggins nima simpatij do delavstva.

"S pomočjo zvezne vlade se je posrečilo odbornikom rudarske organizacije skleniti pogodbo, po kateri je določena mezda za osemurno delo na \$7.50. Premogovniški podjetniki trdijo, da se je sposobnost rudarjev v pet letih znižala za petdeset odstotkov," pravi Huggins v svoji izjavi. "Odborniki rudarske organizacije so prav zanesljivo gospodarji nad vsem, kar se tiče mezde, delavskih pogojev, delovnega časa in delavskih metod. Podjetniki dajo denar, plačajo mezdo, prodajo premož, določijo ceno, javnost pa mora plačati to slabo gospodarstvo in profit..."

Ta izjava pokazuje jasno kot beli dan, da se bo industrijsko sodišče umešalo prihodnjo spomlad v sklepanje pogodbe med rudarji in rudniškimi podjetniki na škodo delavcev. Kajti Huggins, ki nima o produkciji premoga, še manj pa o spodobnosti rudarjev pojma, verjame podjetnikom, da se je sposobnost rudarjev pri delu v zadnjih pet letih znižala za petdeset odstotkov, dasiravno statistični podatki govore jasno kot beli dan, da posamezni rudar danes povprečno producira veliko več premoga kot pred pet leti. Vprav narobe je, kot trdi Huggins. Sposobnost rudarjev se je pomnožila in ne znižala.

Ce bi bil gospod Huggins logičen, bi moral reči, če ima država pravico, da določi delavsko mezdo, tedaj ima tudi pravico, da določi podjetnikov profit. Tega pa Huggins nikjer ne pravi, ampak njemu se zdi sedanja rudarjeva mezda previsoka, dasiravno imamo neznošno draginjo. Hugginsu je tudi znano, da rudar dela komaj dve sto dni v letu in da ne zasluži minimuma, ki ga prizna delavski statistični biro potrebnim za prehranitev normalne delavske družine.

In če bi Howat in Dorchy ne bila nikdar obsojena, da sta prelomila industrijski zakon, bi morala izjava Hugginsa rudarjem odpreti oči, da zahtevajo, da se industrijski zakon razveljavi.

Država Kansas je agrarna država. Za to je bilo mogoče bankirjem in industrijskim mogotcem isvajati tak vpliv, da je bil industrijski zakon sprejet.

Nič pa ni večnega pod solncem. Neustrankarska liga je posegla že tudi v Kansas, čeprav ji skušajo privatni bizniški interesi zgraditi tako visok plot, da ne bi mogla zlezti čezenj. Nič ni pomagalo. Neustrankarska liga si je zgradila postojanko kljub vsem oviram od strani privatnih bizniških interesov, ki je sicer še majhna, pa vendar jamči, da postane močna in jaka. Od probujenja farmerjev je odvisno, kdaj se odpravi industrijski zakon, ako ne bo že preje izvojevana zmaga na sodišču, ker je zakon v protislovju s pravicami, ki so zajamčene v ustavi vsem državljanom ne glede na to, če so delavci ali podjetniki, finančniki ali železniški magnatje. Industrijski zakon potiska delavca na nivo telesnega suznja, ker mu prepoveduje bojevati se za zboljšanje svojih razmer s postavnimi sredstvi.

Poziv za v šolo.

Dubuque, Iowa.

— Izobrazba ni monopol posameznika, skupine ali pa naroda, temveč izobrazba je za vse, ona pripada vsemu človeštvu. — V združenih državah ne gledajo na izobrazbo, kot privilegij, temveč kot izvanredno priliko, ki je zvezana s toliko večjo dolžnostjo napram človeški družbi, kolikor višja je. — Nadarjenost, ako je zvezana s napuhom in preyznetostjo, ni vredna ničesar, temveč je škodljiva in nevarna. —

Slovenska mladina! — Letos je že peto poletje, odkar sem začel izdajati "Poziv za šolo" v imenu Dubuquevega vseučilišča. O bračam se na vas slovenski fantje in dekleta v Združenih državah s "Pozivom za šolo." Priprisan sem, da bi se marsikateri odločil za učenje, ako bi le vedel, da je tudi odrasli mladini v Združenih državah mogoče doseči vsaj nekaj nižje izobrazbe.

Marsikateri rojak bi se odločil za učenje, ako bi le vedel, da še ni prekasno. Za učenje imamo tu mnogo ugodnejše prilike, kakor je to v Evropi. To so vzroki, da se leto za leto od leta 1917. obračam do slovenske mladine.

Mož "Poziv za v šolo" v imenu Dubuquevega vseučilišča je namenjen posebno onim, ki žele priiti v našo šolo za eno ali dve leti. Pripominim pa, da najmanj polovica onih, ki pridejo v našo šolo, se odločijo po eno ali dveh letnem učenju še za nadaljnja leta. Ravno letos se nudi najlepša prilika za vstop v našo šolo. Zagotovim onega, ki se bo odločil letos za v šolo, da se v poznejšem letu tega ne bo kesal, da je obiskoval eno ali dve leti tukajšnjo šolo. Vrnil se bo nazaj v prejšnje delovanje in življenje s širšimi nazori o življenju, kakor je vstopil v šolo. V naši šoli bo prišel do spoznanja, kako naj zavzame stališče v današnji človeški družbi, katere del je vsak posameznik. V naši pripravljali šoli bo začetniku, ki hrepeni za nekaj višjim in boljšim, kakor je kruh in obleka, parletno učenje dalo večjo vrednost njegovemu življenju. Kdor bo prišel sem z resno voljo in hrepenenjem po izobrazbi, temu zagotovim, da bo leto to dobil. — Odkrito povedano, izobrazba šele naredi življenje posameznega človeka, da postane plemenito in vzorno. To se pravi, ako kdo hoče mnogo koristiti krogu, v katerem živi in želi zapustiti ta svet vsaj nekoliko boljšega, kakor ga je dobil, ko je prišel živeti, ta mora poiskati in si pridobiti vsaj nekoliko višje izobrazbe, kajti le na ta način je po resnem učenju mogoče priti posamezniku bližje njegovim idealom. Pripravljen sem vsakemu, ki si želi boljšega in pomembnejšega življenja, pomagati in mu pokazati pot v ameriških šolah, ki ga bo vodila do zaželjenega cilja.

V kratkih potezah hočem malo pojasniti razmere našega Dubuquevega vseučilišča. Tu imamo vse šolske oddelke, od najnižjega pripravljalnega šolskega oddelka do najvišjega vseučiliškega tečaja. Učenci prvega leta v pripravljalnem oddelku imajo priliko seznaniti se in občevati z drugimi dijaki v višjih oddelkih. Če samo to je velike vrednosti, ker priliko dobi učenec, da spozna mladino raznih narodov, katere se uči na našem vseučilišču iz vseh petih delov sveta. Ta mladina je najboljši reprezentant raznih narodov mlajše generacije, ki se med sebojno spoznava. Da se ne ustvarja prevelika razlika med našim in višjim dijaštvom na našem vseučilišču, damo jim primeru, ki se tu vedno dogaja. Dijaki vseh šolskih oddelkov učilišča pridejo vsak dan enkrat v skupno dvorano, kjer nastopajo rasi vnanji govorniki ali pa naši profesorji in predavajo o raznih predmetih in važnih vsem dijakom razumljivih vprašanjih. Ta predavanja, katerih se udeležujejo tudi pripravničarji, so sama na sebi neka šola in važen del učenja pripravljalnega oddelka. Ta oblika, ki je posebnost našega vseučilišča ni samo zelo praktična, temveč tudi v najširšem smislu demokratična.

V naši šoli se počutijo dijaki, kakor doma. Stanujejo v lepih in modernih sobah in ne več, kakor po eden ali dva dijaka skupaj v eni sobi. Samo v enem šolskem poslojpu, katerih je več, se nahaja čez 300 sob za dijake. Šola ima lastno kuhinjo, iz katere je napeljana gorkota po vseh sobah, razredih in hodnikih šolskih poslojpi. Tudi električna razsvetljava je napeljana po vseh poslojpih. Mrzla in topla voda, katere služi dijakom za umivanje in kopanje, se nahaja v vseh nadstropjih poslojpi. Šola ima lastno pralnico, v kateri se pere spodnja obleka dijakov ter nekaterih profesorjev, učiteljev in šolskih uradnikov.

Imamo lastno, veliko in moderno opremljeno jedilno dvorano, v kateri lahko obeduje naenkrat nad 600 dijakov. Več članov učitelstva in šolskega uradništva obeduje tekem celega leta s nami. Nekateri dijaki si na zelo lep in lahek način zaslužijo za del šolskih stroškov s tem, da strežejo pri mizah, ko se vršijo trije glavni obedi. Dijakom, katerim ni mogoče plačati vseh šolskih stroškov, da šola vedno priliko, da si lahko del stroškov odslužijo s kakim malim delom, kakor pomenjanjem ali enakim. Na ta način so večinoma vsa manjša dela opravljena po dijakih, ki pa ne sme nobeden več delati, kakor po dve uri na dan, tako da delo nobenega ne ovira pri učenju. Ob nedeljah, državnih in šolskih praznikih se tudi ne smejo vrstiti mala dela.

Šola ima veliko telovadno poslojpe, ki je stalo pred 20 leti šez \$70.000 in bi bilo lahko ponos vsakega velenesta v Zdr. državah. V tej telovadnici, se vrše tudi od časa do časa šolske igre in prireditve s sodelovanjem raznih dijakov iz drugih šol Zdr. držav. Za telovadnico je igralnica, ki je napolnjena v zimski z gorko vodo.

Naj bi se mogoče kdo ne bal, da je naša šola, kakor neka polboljševalnica, samostan ali pa "ječa". Niš takega lica nima naša šola in kdor bo prišel v to šolo, se bo lahko prepričal, da je prijazna zavod, kjer se demokratično občuje od najvišjega vseučilišnega predsednika pa do najnižjega dijaka v šoli.

Marsikaj se dijaki nauče v dijaških društvih, ki jih je več, po narodnostih. Istotako imamo pevске zbor, godbo, orkestro in dramatično društvo. Za zabavo, katere je ravnotako potrebna človeku, kakor učenje, smo terej dobro prekrbljeni.

Med našim učitelstvom je tudi češki profesor Alois Barta, doktor filozofije, kateri se posebno zanima za učenje slovenske narodnosti in jim pomaga pri učenju. Poleg tega bom tudi jaz še posebej učil vsak dan po eno ure slovenske fante, ki pridejo sem v šolo, tako da se bodo lažje privadili učenju v angleškem jeziku.

Mladina drugih narodov se veliko bolj poslužuje prilike učenja, kakor slovenska mladina, kar pa ni pravilno in treba je, da se bolj primerno te prilike. Ta malomarnost je vzrok, da je vpliv Slovencev v izobraženem krogu Zdr. držav toliko manjši. Sloveni ne do sedaj nismo izseljavali, kakor drugi narodi z željo, da se v svetlo posvetimo učenju in treba je, da slovenska mladina to napako popravi in se poda v največjem številu v ameriške šole.

Ko bi jaz poznal samo tiste Združene države, ki sem jih spoznaval, ko sem delal v premogovnih v Pensylvaniji in Indijani, bi sploh ne imel nikakega spoštovanja ali ljubezni do te države, ki sem jo takrat spoznaval edino le potom brezbarnega, mrzlega in neobčutljivega ameriškega kapitala. — Danes, po petih letih učenja spoznavam to državo, kot državo izobrazbe. Kakor sem imel jaz priliko se izobrazevati, tako hočem, da bi drugi rojaki imeli priliko se učiti. Inteligenca v Združenih drž. je še v veliki manjšini, toda ta izobrazeni krog je toliko bolj plemenit in iskren.

Naj dodam, da anglo-saksonski jezik ima najlepšo literaturo, znanstvo in vedo ter tudi trgovina in materijalni uspehi tega naroda so največji, kar jih je sedaj ali pa v preteklosti kaka narodnost dosegla. Noben človek se ne more smatrati inteligentnim, ako ni vsaj delno znan s velikimi deli na kulturnem polju močnega anglo-saksonskega plemena, čigar gospodarstvo, vpliv in moč prepaša vse dele sveta. Za nas Jugoslovane, ki smo se nastanili na tem kontinentu je velikega pomena, da se seznanimo s tem najagilnejšim plemenom na planetu, v katerega polagoma prehajamo in bomo s časom tudi postali del istega.

Od vseh rojakov, ki so že bili na tej šoli se ni niti eden kesal, ker vsakdo je rad priznal, da je tu našel boljše pogoje za učenje, kakor pri njih prišlo. Mnogim, je seveda nemogoče, da bi ostali še dalj časa na tej šoli, dasiravno bi bili radi nadaljevali svoje učenje.

Pozivljam na vse rojake, ki se nameravate posvetiti šoli, da primate vsaj za eno ali dve leti na našo pripravljalno šolo. Ako boste imeli veselje, učiti se še nadalje, vas zagotovim, da se bodo naša sredstva in pota za nadaljnje učenje. Nebememu se ni treba bati, radi morebitne strogosti, ker v ti šoli se boste počutili tako kakor doma, ali pa še bolje. Prilika je za vse. "Ako imate pogum in dobro voljo, katere premagata vse ovire, potem se brez vsakega pomisleka odločite za učenje."

Oni, ki ste se prijavili še prejšnjega leta, pa iz enega ali drugega vzroka niste mogli priti, poslužite se izvanredne prilike letos. Stariše opominjam, da pošiljajo svoje sinove ali hčere v šolo, ker izobrazba bo najlepša, katero jim zamoreta dati. Izobrazba isteje danes v Ameriki več kakor dolarji, zato se stariši potrudite, da je vaši otroci kolikor mogoče mnogo pridobijo. — Omenim tudi, da bom jaz za vsakega, ki bo prišel potom mojega posredovanja v to šolo, jamčil.

SNPJ je leta 1918. na 7. redni konvenciji v Springfieldu sprejela in ustanovila dijaški sklad za člane dijakov SNPJ. in iz tega sklada se nakazuje zanje assement, kakor tudi letna učna podpora po \$35. Po združ. konvenciji bi doležni te podpore tudi člani dijakov SDPZ. Brezdomno se bodo izvršile v doglednem času tudi nadaljnje združevne naprednih jednot in zvez z našo organizacijo, tako bodo tudi člani dijakov drugih jednot deležni take podpore.

Ameriški Slovenci so se velikodušno odzvali potom SNPJ., da so se na ta način odločili pomagati svoji mladini pri učenju, zato je sveta dolžnost slov. ameriške mladine, da se temu velikodušnemu činu svojih rojakov odzove in poda v kolikor mogoče velikem številu na ameriške srednje in višje šole.

"Ob zaključku mojega "poziva za šolo" v imenu Dubuquevega vseučilišča naznanjam še sledeče: Šolsko leto 1921-1922 se bo otvorilo v naši šoli v torek dne 6. septembra letos in bo trajalo do 7. junija prihodnjega leta. V slučaju, da bi kateri rad šel samo za polovico leta v šolo, tudi to lahko naredi, vendar bi priporočal, da se vsak, kateri se misli vpisati v šolo, vpiše vsaj za eno leto. Čas do otvoritve šol. leta je le kratek in ako želi kdo kake informacije, naj se nemudoma obrne na mene. Vsa pisma se smatrajo za zaupna. Kdor se je pa že na podlagi tega poziva odločil priti letos dne 6. sept. v našo šolo, naj mi piše vse potrebne informacije takoj v prvem pisnu mogoče "special deliv.", da ga bom jaz lahko na pogladi teh pisem brzojavno obvestil v imenu naše šole. Zdelo se mi je to potrebno omeniti, da se korespondenca glede naše šole preveč ne zavleče. Vsa pisma naj se označijo na naslov — Karl H. Poglodich, University of Dubuque, Dubuque, Iowa.

Kakor sem že omenil me veže dolžnost do slovenskega naroda, da pokažem njegovi mladini pot do izobrazbe, kakor sem jo jaz našel v Zdr. državah in pomagati pri učenju vsem onim rojakom, ki se v to šolo zatečejo.

Vaš za izobrazbo — Karl Poglodich, jugoslovanski dijak.

West Frankfort, Ill. — Jesen se nam bliža in kmalu bude minula sezona zabav in drugih dobyt v prosti naravi, ki jih delavci nismo posebno deležni v prosti naravi. Zadovoljiti se moramo z zrakom, ki je sedaj še vedno brezplačen in čakati na ukaz, da lahko zopet pripravimo za delo. Delavske razmere so tu nepovoljne, zato ne svetujem nikomur, da bi hodil sem za zaslužkom niti oni, ne, ki si služijo svoj kruh z "baksmi" in enako robo.

Pred kratkim sta prišli v novo naselbino dve rojakinji iz starega kraja, ki sta se takoj poročili. Nadležnih ženinov se tu ne manjka, le bolj jih poljeve si na razpolago.

Rojak Sternberg se je ponesečil. Pri padcu si je zlomil no-

go, a nadejamo se, da bo v kratkem ozdravil.

Tudi jaz sem eden izmed onih milijonov, ki so moral nositi na trgu kože za demokracijo in Ameriko. Željno čakam, kedaj pridejo na dan s onimi obljubami, preplačnimi farmami, ugodnimi deli in nebroj drugimi dobrotami. Kakor vse kaže ostane le pri obljubah. "Demokracija" je rešila svoje malhe in druge jo seveda ne-briga. Sam Harding, je največ pripomogel k temu, da je bil v senatu pokopan predlog nam tolikokrat obljubljenega bonusa. Pelineve farme ako ni drugih sredstev ne koristijo nič. Ugodno delo je propadlo, ker natisoče bivših vojakov se klati brezdelju po Ameriki. Vabljuje taktike se je posluževal Wall str., ko so bili v nevarnosti njegovi \$44 . . . .

Kako bridko so nas razočarali. Bivši vojakov je bilo 95 odstotkov delavcev. Namesto, da bi se takrat združili in poslali v Washington protest, katerega bi se gotovo upoštevalo, pa so se pridružili ameriški legiji in drugim takim organizacijam, ki so pri volji lomiti štrajke in teptati delavske pravice. Za spomin, da smo še udeležili zadnje vojne, so nam pustili prohibicijo, razne davke, raztrgane hlače in prazne šepce.

Lepo zveni za izobraženega človeka beseda demokracija, toda ali ta v resnici eksistira? Dvomim, ker biti bi morali vse drugi življenjski pogoji. Od zraka in same demokracije pa ne moremo živeti.

Združitevna konvencija se nam bliža in želim delegatom veliko uspeha. Upam, da se nam pridružijo tudi druge organizacije. Takrat bodo seveda veliki stroški a bo potem organizacija toliko boljje uspevala. — F. P.

West Frankfort, Ill. — V št. 189. z dne 16. avg. vidim dbpis, kako se eden hvali a graju druge. To sicer ne zadene mene, vse eno me boli, ko slišim človeka, ki se je zgrozil nad urednikom in ki bi rad napravil, da bi se noben človek ne naračil na ta list, ker mu ni priobčil komentarja. Prav dam tiskovnemu osekcu, da ne prebudi vsakega napadanja. Dopisnik poroča, da je bil bolan in živa duša ni vedela zanj, to je nerazumljivo, ker mi je znano, da je oni brat zanj skrbel in da je vedno prejemal podporo od SNPJ., kar mu je seveda tudi s šlo. Dopisnik ne omenja, da ga je podpirala SNPJ. in zraven tega še po svoji skromni moči društvo, zato bi mu svetoval, da si list Prosveto naroči in jo dobro prečita, potem bo videl, kako velika razlika je med enim in drugim listom.

Želim, da bi se člani SNPJ. malo bolj brigali za svojo lastnino. Ako smo člani SNPJ., moramo biti nanjo, kakor tudi na svoj dnevnik ponosni. Agitirati morajo za svoj dnevnik medsebojno, da se bo povselp na najvišjo stopinjo drugih listov. Ne podpirajte drugih listov, ki delujejo za razprtovski interese. Bratje in sestere delujmo na to, da bo list po novem letu izhajal na 8 straneh. — Z bratskim pozdravom — dd.

Za POREŠENJE V POKLJU.

New York, N. Y. — (Iz tujejez inf. urada.) — Kakor naznanja glavni urad ameriškega Rdečega križa, še nahaja sedaj v rokah njegovega blazajnika \$350.000. za pomoč onim tisočerm osebam, ki so ostale brez strehe vsled velike povodnji meseca junija. Ta svota obstoja iz začetnih \$105.000., ki jih je darovala centrala ameriškega Rdečega križa ob prvi vesti o neozdr. Iz \$125.000 je darovanih od podružnice ameriškega Rdečega križa v odzovor na poziv predsednika Hardinga centrale, in približno \$125.000. darovanih od Coloradskih mest.

Za pomožno delo v primerem obsegu je treba najmanj \$500.000., katere svota pa nikakor ne zadostuje za gradnjo porušenihi hiš.

Ameriški Rdeči križ je dognal, da število ljudi v pueblskem okraju, ki so valed povodnji ostali brez strehe, znaša 7.351. Hišnih posestnikov, ki so prišli ob svoje hiše, je 739 in popolno število porušenihi hiš znaša 463. Skupno število porušenihi in poškodovanihi hiš znaša 2.315.

METEORITI.

"Demokracija" Karadževićev se bo vozila v kočiji habburške avtokracije. Good night!

Aleksander je kupil staro cesarsko ropotijo na Dunaju: kočije in pohištvo iz 17. stoletja, s katero spremlja svoj konak v Belgradu. Bogami, to se bo postavilo, kajar se bo vršilo kronanje! — Upajmo, da je med nakupljeno ropotijo tudi kakšna cesarska "kahla". In upajmo, da imajo slovenski klerikali, ki šaljujejo za Hababuržani, zdaj zadoščenje. Lahko gredo v Belgrad in se odkrijejo Francjožefovi kočiji in "kahli". — Vsem je zdaj ustreženo. Liberalci imajo jugoslovanskega kralja, klerikali pa hababurško kočijo. Aleksander bi moral še kupiti čarape in hantljar iz zapuščine črnogorskega kralja in sandale ter čibuk od turškega sultana — potem bo ustreženo tudi črnogorskim monarhistom in bosanskim bogom.

Prišlo je na dan tudi to, da se tiskajo ruski rublji (čarški) na angleški bojni ladji. Na nekem britskem rušiču je bilo tiskanih takih rubljev za trideset milijonov dolarjev in poslanih v Ameriko za caristično propagando. Ta denar seveda ni ponarejen, o ne! Če kdo zna, znajzo Angleži!

Karikaturist McCutchen pravi, da bi z denarjem, kolikor se ga potroši za eno samo vojno, lahko preprečil ves kontinent s bulevardi, spremile vse puščave v Ameriki v rodovitna polja, zgradile šole s prosto najmodernejšo izobrazbo za vse državljane, pogozdile vse goličave, izkopali kanali za prenos ladij od Mehškega zaliva do Velikih jezer in reke Sv. Lovrenca, elektrizirale vse železnice v deželi, preskrbeli vsi kmetje s traktorjem, ki preorje 50 akrov polja dnevno, postavile hidroelektrične postaje, ki bi zalagale vso Ameriko z električno silo, kupili vsi premogovniki v deželi, katere bi obratovala vlada in prodajala premog po tri dolarsje tona, nabavila trgovska mornarica, brez katere Amerika ne more biti neodvisna, zgradile moderne in sanitarne hiše za vse prebivalce, nabavili najmodernejši transkontinentalni eroplanski sistem in uvedel se bi sistem starostnega zavarovanja.

Dobro govori mož. Komu pa govori? Predstavnikom sedanjega režima? Kadar zmečeh polno vrečo bobov ob steno, daj, nabavi si drugo vrečo in tretjo in četrto in peto...

Gospodična Alice Robertson, velecenjena republikanska kongresnica, je mnenja, da žena ni sposobna, da bi sedela na konferenci za razoroženje. Zastaviti si je treba ponižno vprašanje, če je Alice Robertson sploh ženska. Ako je, potem sledi drugo ponižno vprašanje: ali je žena sposobna, da sedi v kongresu? Ako ni, kaj potem dela Alice v kongresu?

Ako je res, da Klu Klux Klan ne sprejema katoličanov ne židov v svoje našeljene vrste, potem nam je resnično žal. Kazimir bi bil dober rekrut! Kam pride Klan brez njega?

Kazimir mogoče organizira svoj Klu Klux Klan. Saj je že organiziral vse polno mističnih businessov, zakaj ne bi še bil kapucarjev.

Lloyd George je rekel, da mora Anglija imeti največje bojno mornarico na svetu. Tako je svojačeno govoril neki kajzer Viljem.

Jugoslavija se bo kmalu naučila, da se slabo izplača kraljevski luksus. Pokopavanje mrtvega kralja — kronanje živega kralja — pokopavanje mrtvega kralja — kronanje živega kralja — in tako dalje drugo za drugim. Vrhu tega pa še polomljene hababurške kočije in "pohištvo"! Tudi Francozi se bodo enkrat naveličali zalagati.

Demokratje v Nemčiji so začeli velik krik, ko je nekdo iztaknil, da je Viljem tekom svojega kajzerovanja naredil dvajset milijonov mark. Nepotrebno razburjanje. Kaj pa je dvajset milijonov? V Ameriki imamo na primer kajzerje, ki vladajo manj časa pa narode po sto milijonov dolarjev. Viljem se naj skriva v miško luknjo pred našimi kajzerji.

K. T. B.

POPRAVEK.

V sredini izdaji z dne 24. t. m. se je urinila tiskovna pomota. Pri narnanilih so se zamenjali krajevna imena, da ima naznanilo iz Ely, Minn., nadpis iz Buffalo, N. Y., naznanilo iz Buffalo, N. Y., pa nadpis iz Ely, Minn. — Pri naznanilih iz Pittsburgha, Pa., pa naj se glasi, da se vrši seja od 9. uri dopoldne in ne ob 9. uri večer.

ŠPANIJA NABIRA PROSTOVOLJCE ZA TUJEMSKO LEGIJO.

Prostovoljci se iščejo med doživljenjski vojniki.

New York, N. Y. — Cela vrata lačnih, težnih in trudnih doživljenjskih vojakov je stala pred pisarno španskega konzula, kjer se nabirajo prostovoljci za tujo legijo, ki se odpelje v Maroko, da se bojujejo proti Maurom in drugim afriškim rodovom.

Afrika pušča ima to prednost pred ameriško potrato, so govorili okoli španskega konzulata, da se nobenemu ni treba ozirati okoli njega, kadar pije. Ali to ni glavni vzrok, da Američani, doživljenjski vojniki, vstopajo kot prostovoljci v špansko tujemsko legijo. Ampak nekaj drugega je, kar vpliva na doživljenjske vojnike. Nekateri so že mesec brez dela in kadar ima človek prazen želodec še skozi več dni, ne vprašuje dosti, kaj se zgodi s njim, posebno takrat ne, kadar se mu obljubi denar. Vsakemu prodaj, spremile vse puščave v Ameriki v rodovitna polja, zgradile šole s prosto najmodernejšo izobrazbo za vse državljane, pogozdile vse goličave, izkopali kanali za prenos ladij od Mehškega zaliva do Velikih jezer in reke Sv. Lovrenca, elektrizirale vse železnice v deželi, preskrbeli vsi kmetje s traktorjem, ki preorje 50 akrov polja dnevno, postavile hidroelektrične postaje, ki bi zalagale vso Ameriko z električno silo, kupili vsi premogovniki v deželi, katere bi obratovala vlada in prodajala premog po tri dolarsje tona, nabavila trgovska mornarica, brez katere Amerika ne more biti neodvisna, zgradile moderne in sanitarne hiše za vse prebivalce, nabavili najmodernejši transkontinentalni eroplanski sistem in uvedel se bi sistem starostnega zavarovanja.

Neki bivši vojak, doživljenjski prvi diviziji, je govoril popolnoma s stališča človeka, ki se zaveda, kaj prazen želodec pomeni. Ko ga je časnikarski poročevalec vprašal, zakaj odhaja kot prostovoljec v Maroko, je bivši vojak rekel: "Želim prostor, na katerem bom lahko spal in jedel." V njegovih očeh ni bilo opaziti tistega ognja, ki je posebno znamenje pustolovskega vojaka, kateremu je važno, komu služi in kaj dela. Ampak v njegovih očeh je bilo čitati, da je sposoben za koristnejše delo, kot da služi doli v afriški puščavi kot vojak. Britko se je namahnil in rekel: "Oh, vem, da bo hrana za nič in življenje brez udobnosti. Vojni žar nima tudi kake nobene privlačne sile, od kar sem bil v prvi diviziji. Ali človek mora jesti in če mu njegova dežela ni dala dela, well, tedaj se mora bojevati, da živi." Može vseh narodov vstopajo v to tujemsko legijo.

ŠKOTSKI MORNAR NEHADOVOLJEN S PROHIBICIJO.

New York, N. Y. — Sanjy Duncan, po narodnosti Škot in masinist na tovornem parniku, ni bil še nekalet v Ameriki. V času njegove odsotnosti je bila sprejeta prohibicija. Oni dan je šel v salun in je na tiho zahteval žganje.

Točaj mu je odgovoril, da mu ne more prodati žganja. "Zakaj pa ne!" je vprašal mornar.

"Je proti postavi," je odgovoril točaj.

To je njezilo mornarja, da je rekel: "Videl sem že marakaj. Na Kitajskem sem dobival, da ku-li ni mogoč dobiti tega, kar je lahko kupil belopolten človek, ali nikdar še nisem dočel, da bi se diskriminacijsko nastopilo proti Škotu."

Zdaj mu je točaj pojasnil, da nikomur ne sme prodati žganja, ker je uvedena prohibicija.

"No, če precej let nisem bil v tej deželi, zdaj me pa ne bo nikdar več videla, ker imajo take postave," je rekel mornar in zapustil salun.

ŽELEZNIŠKA DRUŠBA JE NASTAVILA NOVE NEKAJ DELAVCEV.

Oswego, N. Y. — New York Central železniška družba je nastavila v tujkajšnjih delavnicah 113 delavcev. Delali bodo v lokomotivskem departmentu. Tujkajšnje delavnice niso velike. Delavci so bili odpuščeni v decembru.

Zli se, da je železniški družbi všeč odlok železniškega delavskega odbora, da je pričela zopet nastavljati delavce. Govorica se širi, da nastavi v popravilnici za vozove v kratkem sedem sto delavcev.

Kongres odhaja na počitnice.

5.735.000 DELAVCEV JE BREZ DELA. FARMARJI SE PA NARAJAJO V VELEKI POTREBI.

Konstruktivni zakoni pa doslej še niso bili sprejeti.

Washington, D. C. (Fed. Press.) — Dvaurno je delavski tajnik Davis sporočil, da je 5.735.000 delavcev brez dela, in poljedelski tajnik Wallace rekel, da vrednost kmetijskih produktov pada in da je na tisoče kmetov pred bankrotom, je kongres odšel na počitnice, ne da bi bil sprejel pravih konstruktivnih postopov v od-pomoč temu položaju. Večina njegovih članov in voditelji administracije so zadovoljni, da je delo na potu v normalnost.

Organi administracije častitajo kongresu zaradi njegovega konstruktivnega dela in republikanec Mondoll, vodja republikanske vešine, je podal dolgo tirado, kakšna dela je izvršila njegova stranka. Podjetniki so prav zanesljivo zadovoljni s Fordneyjevo davčno predlogo. Miljonarji tudi nič ne godrnjajo, ker je bil odpravljen Jayek na nadprofit in je bil znatna dohodninski davek. Železniški magnati je kar cmokajo od veselja s ustnicami, ker upajo, da dobe po milijarde dolarjev posojila, ki ga jim je administracija obljubila. Tajnika Hoover in Mellon mislita, da čta vse storila, kar je v njuni moči in ne mislita na to, da so slabo razmere v deželi.

Zdi se, da so kongresniki tudi zadovoljni. Ali med njimi jih je nekaj, ki imajo vedno obrnjene svoje oči na politični položaj in ga tudi dobro poznajo. Ti imajo drugo sodbo. Oni menijo, ko so kongresniki vrnejo s počitnic, da oživijo odlopy proti Hardingovemu programu.

Razmere so povsod slabe v deželi in povsod se slišijo pritožbe, da kongres ni izvršil potrebnega dela za odpravo teh slabih razmer. Res je, da je Hardingova administracija storila vse, kar je mogla, da zgradi colninsko steno za trupe, da bodo železnice zopet plačevale dividende, da se olajša davčno breme bogatinom, toda neki zapadni kongresniki je rekel: "Administracija je bila tako zaposlena v zakonodajno delo za pet tisoč milijonov, da je poslabila, da ekstrizira še 100.995.000 ljudi, ki tvorijo ostalo prebivalstvo." Vsa znamenja govore, da jih bo marikateri kongresniki slišal od ljudstva, ko se vrne domov.

Bodočnost bo pokazala, če je ta kratki čas, v katerem so imeli republikanski kongresniki stik s ljudstvom, vplival tako na republikansko vešino, da ne bo sledila več strankinemu biču. Značilno je še tole, da se samostojnost med republikanskimi kongresniki najde samo v mali skupini kongresnikov, ki prihajajo iz Wisconsina, Minnesote in Severne Dakote. Nekateri kongresniki iz teh krajev so nedavno bili za prav kratak čas doma in mogoče od tukaj prihaja njih samovesť.

Nekateri gravijo, da se bo republikanska večina kongresnikov le skratk povpepla do konstruktivnega dela, prednoba poražena pri kongresnih volitvah v letu 1922, ako bodo vžlici krepko kritizirali njeno delo. Nekateri republikanski kongresniki, ki opazujejo politični položaj, so sami tega mnenja. Ako bodo volile molčali, bo republikanska večina mislila, da so zadovoljni s njenim delom.

KAKO PADAJO CENE!

St. Paul, Minn. — Dvaurno železniška in skladišna komisija je dovolila Minneapolis Street Railway kompaniji, da se voznina na ulični železnici poveča na sedem centov. Dobe se tudi štirje vozni letki za pet in dvajset centov. Sežanja voznina je šest centov. Kar se posušajo ulične železnice večinoma le delavei, je to novo breme za delavce. Tako padajo življenjski troški za delavce.

DELAVCI V KANASU DOBE POSTORO.

Washington, D. C. — Ameriška delavska federacija bo pomagala kanaskemu trokovno organiziranemu delavstvu v boju za preklic postave, ki je ustanovila industrijalna sodišča.

MONARHISTIČNE ZABOTE.

Zarotniki bi radi posadili Korla na prestol.

Pariz. — Bivši avstrijski cesar Karel je skušal s pomočjo madžarskega diktatorja Horthyja zasesti madžarski prestol. Tako se brzojavno poroča iz Ženeve.

Ker se je povrnil grški kralj Konstantin na grški prestol, je bil to precedent, da se lahko po mnogu zarotnikov vrne tudi Karel. Papežev nunej v Bernu je bil pa posredovalec med Korlom in diktatorjem Horthyjem.

Brzojavka pravi, da bo Madžarska zastopana na prihodnjem zborovanju Lige narodov v septembru in bo vprašala, da se ji dovoli vstop. Če se prisna ta apel, bo madžarski parlament razpuščen in vršile se bodo parlamentarne volitve po madžarskem načinu. Horthyjeva železna pest bo pritlila, da bodo monarhisti, pravzaprav hababurgovci izvoljeni v vešini v parlament. Horthy je prepričan, da smaga pri volitvah, kajti po njegovem mnenju je bolj teror najboljšje sredstvo, da prisili volilce, da volijo tako, kot želi Horthy in druga monarhistična banda, ki želi za vsako ceno spravi Hababuržana na madžarski prestol, da od tukaj potakni zopet zasujiti ljudstva.

Če bi ententa nastopila proti temu načrtu, jedaj se monarhisti pripravljene spelitati na Ligo narodov, češ, da ima vsak narod pravico odločati v svoji usodi.

Mala ententa obstoječa iz Čehoslovakije, Jugoslavije in Rumunskije, je sagrečila s vojno Ograki, ko se je Korci prikljtil na Ograko v marcu, da zaseda madžarski prestol. Monarhisti so se pa zdaj pripravili, da prosijo za pomoč pri Ligi narodov, če bi mala ententa zagrozila ob povratku Korla s vojno.

Tako kujeje monarhistični zarotniki razne načrte, da spravijo ljudstva zopet v staro sužnost pod Hababuržane.

Časnikarski poročevalec pravi, da se Korci prav dopade v Švici in da mu še v sanjah ne pride na misel, da se pr-sei na špansko ali kam drugam. Korci smatra Švico kot najprikladnejši kraj za kovanje monarhističnih zarot in za izvršitev zarotniških načrtov. Če ga zopet zalote na Ograkem, je najhujše, kar ga doleti, da ga zopet pošljejo nazaj odgonskim potom, od kjer je prišel. Tega dejstva se Korci zaveda in za to kuje zarote.

ALI BO DELAVSTVO ZASTOPANO NA RAZOROŠITVENI KONFERENCI?

Kanadsko delavstvo zahteva zastopstvo na konferenci.

Atlantic City, N. J. — Delavstvo bo mogoče zastopano na razorošitveni konferenci. Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, se je tako izrazil pri odvritvi seje eksekutive. Dalje je naznanil, da bo eksekutivni svet pripravil predsedniku Hardingu, da je delavstvo zastopano na konferenci, čeprav je Harding osebno naklonjen delavskemu zastopstvu na konferenci. Povdarjal je, da delavstvo vedno nastopalo za razorošitev. Eksekutiva je prejela obvestilo, da kanadski delavski kongres zahteva, da bo delavstvo zastopano v komisiji, ki bo odposlana iz Kanade na konferenco.

STAVKOKASI V ALBANYU KAHENJANI.

Albany, N. Y. — Jezni ljudje so se zbrali v grupah in so kame-nali vozove cestnoželezniške družbe na progi med mestom in Troyjem, ki so jih vozili stavkokaši.

Ljudje so bili razkašeni, kar je neki stavkokaš zavožil v avtomobil, v katerem je bilo pet oseb raznjenih, Morris Rubin iz Chelseje pa ubit. Neki drugi pasažir je zadobil tudi tako teške poškodbe, da zdravnik ni upajo, da ga ohranijo pri življenju.

Cestnoželezniški uslužbenci se stavkajo šest mesecev. Kompanija raje plačuje stavkokašom visoko mezdo in najema stranknike, mendo da bi se pobotala s svojimi uslužbenci.

BAKRENE KOTLE.

VICTORIA SUPPLY CO., 624 Mott St., New York

Advertisement for the Slovenian National Support Union (Slovenska Narodna Podporni Jédnota). It includes the organization's name, address (227-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois), and lists of members and officers. The text is in Slovenian and mentions the year 1907.

Advertisement for 'SEVERA'S REGULATOR' medicine. It features the headline 'Na tisoče žena,' and describes the product as a cure for various ailments. The ad includes the name of the manufacturer, Frank Oglar, and his address in Chicago, Illinois.

Advertisement for Dr. J. V. Grahek, a physician (EDRAVNIK). It provides his office hours (10:00 AM to 2:30 PM), address (948 E. Ohio Street), and telephone number (2388) in Pittsburgh, PA.

Advertisement for 'RED STAR LINE' shipping service. It offers weekly departures and lists destinations such as Plymouth, Cherbourg, and Antwerp.

Advertisement for 'AMERICAN LINE' shipping service. It lists routes to Hamburg, London, and other European ports.

Advertisement for 'WHITE STAR' shipping service. It details routes to Cherbourg and Southampton.

Advertisement for 'INTERNATIONAL MERCANTILE MARINE COMPANY'. It lists shipping routes and agents.

Advertisement for 'VAŠE KNJIGE' (Your Books) by Frank Oglar. It promotes several books, including 'Ejajedol. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki' and 'Za kuhanje piva doma'.

Advertisement for Dr. M. Milojević, a Slovenian physician (SLOVENSKI EDRAVNIK) in Pennsylvania. It mentions his address at 617 Wood Street, Pittsburgh, PA.

Advertisement for 'LIQUID FIRE' by Matija Skender. It describes the product as a powerful cleaning agent and provides the address 5237 Butler St., Pittsburgh, PA.

